G. A. v. Halem, Lebensbeschreibung d. russ.-kaiserl. Generalfeldmarschalls Grafen v. M. (1803); A. Jürgensohn, Die Memoiren d. Grafen Ernst v. M. (1896); G. Jansen, Nordwestdeutsche Studien (1904). *A. R. C.*

MÜNSTER, Jasper v., Liivimaa ordu tegelane, kuulus ordusse alates hiljemalt a. 1515, esineb a. 1538 ordu rahandusülemana (Schaffer) Võnnus, oli aa. 1540–51 komtuuriks Marienburgis ja aa. 1551—56 maamarssal. — M. etendas teatavat osa viimastes sisetülides võimu pärast ordu ja Riia ppiisk. vahel, mis olid sissejuhatuseks laiutamistahteliste naaberriikide vahelesegamisele ja üldisele kokkuvarisemisele. Vene hädaohu silmapiiril olles pooldas üks partei, selle hulgas ka M., ordu liitumist Poola-Leeduga. Sellel tugis ka ammu ilmlikku võimu ihkava ppiisk. Wilhelmi (vt.), Preisi hertsogi venna ja kun. Sigismund II (vt.) tädipoja, politika. Wilhelmil õnnestus oma kummutamisplaanele võita ka M-i. 1556. a. koadjuutorivalimistel mööduti aga viimasest ta poolasõbralikkuse pärast ja valiti poolavaenlik Fürstenberg. Kui ordule varssi terve politiline mäng sai teatavaks, kukutati M., kes põgenes ppiisk. juurde ja hiljemini Leedusse. Poola vahele segades, kellele ei võinud olla ükskõik, kas Liivimaal mõõduandev oli Fürstenberg või M., võis viimane a. 1560 maale tagasi tulla. Ta omandas aga ainult väikese Vindavi ala ja hiljemini, ordu langemise järel, kahjutasuna Ašeraadeni, kus ta 1577 venelaste poolt metsikult tapeti.

Jb. f. Gen. 1899, lk. 78, 1907/08, lk. 46 (L. Arbusow *sen.*); Schiemann, Livl. II, lk. 283 jj.; E. Zivier, Neuere Geschichte Polens I (1915), 598 jj. *L. A.*

MÜNTHER, Otto, kirjanik, sünd. 25. VII 1864 Järva-Jaani klk. Kuksema mõisa mõldri Hindrek M-i pojana; elas 1867—73 Oudova maakonnas, kus käis mõned nädalad ka vene külakoolis; õppis siis 1879–81 Ambla klk.-koolis, oli 1882—84 müüri- ja puutööline, teotses 1884—89 Krimmis põllutöölise ja maalrina ning õppis selle järel Tartus H. Treffner'i gümnaasiumis, mille lõpetas a. 1894. Samal a. sõitis M. Saksamaale, kus õppis esiti Eberswalde metsa-akadeemias ja siis Berliini põllutöökoolis, mille lõpetas a. 1897; oli aa. 1898—1900 Treffner'i gümnaasiumis õpetajaks ja õiendas järgmisel a. Venemaal agronoomi eksami, mille järel oli kuni 1905. a. lõpuni Tallinnas »Teataja« toimetuse liikmeks. 1906. a. algusest kuni 1910. a. lõpuni oli M. Samaara kesk-põllutöökoolis, siis järgmise a. kevadeni Astrahani kaubanduskoolis ja selle järel ligi 7 a. Umani kesk-põllutöökoolis õpetajaks. 1917. a. saabus M. kodumaale, kus töötas kuni saksa okupatsioonini »Töölise« toimetuses ja oli pärast Eesti iseseisvaks saamist kuni 1924. a. suveni Rakvere tütarl.-gümnaasiumis ja selle järel järgmise kevadeni Saaremaal Kõljala mõisas põllutöö-koolis õpetajaks. — M. avaldas juba läinud sajandi lõpus ajakirjanduses artikleid ja reisukirju. Uue sajandi alul, kui meie kirjanduses domineeris ühiskondlikust tendentsist kantud realism, ilmutas ta rea novelle ja laaste, milledest avaldas Tartus a. 1906 valiku pealkirjaga »Sulejoonistused«. Need on lihtsad lood, enamasti kehvikute või nende orjastajate elust. Peale selle on M.-ilt ilmunud artikleid välismaade ja eesti kirjandusest, nõnda pikem kirjutis albumis »Ääsi tules« II (1910) »Uusromantismus ja Noor-Eesti«, Otto Minor'i nime all, milles autor asus teravasse opositsiooni Noor-Eesti liikumisega.

Isikl. j. m. saadud andmed. *F. T.*

MÜTHEL, Johann Ludwig, õigusteadlane, sünd. 20. II 1763 Liivimaal Võnnu mk. Zeswainesis (Sesswegenis) kirikuõpetaja pojana, omandas kõrgema hariduse Halle ja Göttingeni ülikoolis, õppides alul usuteadust, kuid siirdudes peagi õigusteadusele. Välismaalt a. 1784 tagasi tulnud, sai M. a. 1785 Riia ülemkonsistooriumi sekretäriks, a. 1797 Riia maakohtu sekretäriks, järgm. a. sama kohtu assessori k. t.-ks, a. 1800 Riia linna sekretäriks ja nimetati kevadel 1802 Tartu ülikooli professoriks kohaliku õiguse alal, mis ametis ta Tartus suri 24. V 1812. — M. on koostanud rea töid peamiselt Liivimaa õiguse alalt, mis aga suuremalt jaolt jäid kirjastamata ja säilitatakse praegu (1927) Tartu ülikooli raamatukogus. Õigusajalooliselt, eriti Balti kohaliku õiguse seisukohalt väärivad need teosed tähelepanu. M.-i töist avaldas Fr. G. v. Bunge (vt.) peale autori surma trükis »Handbuch der livländ. Criminalrechtslehre« I (Tartu, 1827) ja »Die Geschlechtsvormundschaft nach Livl. Recht« (Bunge u. Madai, Theor.-pract. Erörterungen a. d. in Liv-, Esth- u. Curland geltenden Rechten I, 1840, lk. 185—203).

Recke-Napiersky III; Beise II; Napiersky, Gesch.-Schr., 79; Левицкій I, 543 jj. *K. G.*

MÕTSLANE, Mats (pseudon., kodanlik nimi **Mart Kiirats**), kirjanik, sünd. 25. XII 1883 Pärnumaal Tõstamaa v. Endriku-Jaani talus. Ta käis aa. 1894—97 Audru klk.-koolis, töötas 1897—1900 Tõstamaal talviti õpetaja abina, suviti aga kohaliku vallakirjutaja õpilasena ja õppis siis 1900.—04. a. kevadeni Tartu õpetajateseminaris, mille lõpetas. Selle järel töötas M. 1904.—11. a. kevadeni Saarde klk.-kooli juhatajana, elas aa. 1911—18 Tartumaal Vaimastvere v. Sae